1960
ఆగష్టు, 18

ది స్టేట్ ఆఫ్ రాజస్థాన్ మరియు ఇతరులు
వెర్సెస్
ఠాకూర్ ప్రతాప్ సింగ్
[ఎస్.కె.దాస్, ఎమ్.హిదయతుల్లా, కె.సి.దాస్ గుప్తా, జె.సి.షా, ఎన్.రాజగోపాల అయ్యంగార్ న్యాయమూర్తులు]

కులం మరియు మతం ఆధారంగా వివక్ష – చూపడం హరిజనులు మరియు ముస్లింలకు అదనపు పోలీసు ఖర్చుల చెల్లింపు నుండి మినహాయింపు నిచ్చే ప్రభుత్వ నోటిఫికేషన్ – చెల్లుబాటు – భారత రాజ్యాంగం, ఆర్టికల్.15(1)– పోలీస్ చట్టం , 1861 (V/1861), సెక్షన్15 .

పోలీసు చట్టంలోని సెక్షన్ 15 ప్రకారం నోటిఫికేషన్ యొక్క పేరా 4 కింద జారీ చేయబడిన , రాజస్థాన్ ప్రభుత్వం కొన్ని గ్రామాలలోని హరిజన మరియు ముస్లిం నివాసితులకు అదనపు పోలీసు బలగాల ఖర్చును చెల్లించకుండా మినహాయించింది. నోటిఫికేషన్ భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 15(1)లో ఉన్న హామీని ఉల్లంఘించినట్లు సవాలు చేయబడింది.

నోటిఫికేషన్‌లోని 4వ పేరా ఇతర వర్గాల చట్టాన్ని గౌరవించే సభ్యుల పట్ల మరియు ముస్లింలు మరియు హరిజనులకు కులం మరియు మతం ప్రాతిపదికన వివక్ష చూపినందున , అది నేరుగా ఈ నిబంధన ద్వారా దెబ్బతింది. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 15(1) ప్రకారం, చెల్లనిదిగా ప్రకటించాలి.

సివిల్ అప్పీలేట్ అధికార పరిధి: సివిల్ అప్పీల్ నం. 231/1956

సెప్టెంబర్ 11, 1953 నాటి "రాజస్థాన్ ప్రధాన న్యాయస్థానం యొక్క (జైపూర్ బెంచ్) తీర్పు మరియు ఆర్డర్ నుండి అప్పీల్ జైపూర్ వద్ద 1952 యొక్క రిట్ దరఖాస్తు నం.141/1952.

అప్పీలుదారులకు ఎమ్.ఎస్.కె.శాస్త్రి మరియు టి.ఎమ్.సేన్.

ప్రతివాది రాలేదు.

1960. ఆగస్టు 18 కోర్టు తీర్పును రాజగోపాల అయ్యంగార్, జె ఇచ్చారు——

–ఈ అప్పీల్ రాజస్థాన్ రాష్ట్రం కింద జారీ చేసిన నోటిఫికేషన్ యొక్క ఒక పేరా యొక్క రాజ్యాంగ చెల్లుబాటును పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది. పోలీసు చట్టం, 1861 లోని 15 (1861 యొక్క V), దీని

ప్రకారం అదనపు పోలీసు బలగాలు ఉన్న గ్రామాలలోని "హరిజన" మరియు "ముస్లిం" నివాసులు , ఖర్చులో కొంత భాగాన్ని భరించే బాధ్యత నుండి మినహాయించబడ్డారు. రాజస్థాన్ రాష్ట్రంలోని ఝుంఝును జిల్లాలోని కొన్ని గ్రామాల నివాసితులు, దోపిడీ దొంగలు మరియు దొంగిలించబడిన సొత్తు రిసీవర్లను ఆశ్రయించారని మరియు భూస్వాములు మరియు కౌలుదారుల మధ్య ఇబ్బందులను సృష్టించడమే కాకుండా, ఈ ప్రాంతంలో తీవ్రమైన అల్లర్లు జరిగినట్లు పేర్కొంది . ఈ క్రమంలో కొందరు వ్యక్తులు ప్రాణాలు కోల్పోయారు. దీంతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పోలీసు చట్టం 15 కింద చర్యలు తీసుకుంది. ఈ సెక్షన్ అందిస్తుంది:

"కల్లోలం లేదా ప్రమాదకరమైన జిల్లాల్లో అదనపు పోలీసులను నియమించడం–

(1) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అధికారిక గెజిట్‌లో ప్రకటించడం ద్వారా మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్దేశించే విధంగా ఇతర పద్ధతిలో ప్రకటించడం ద్వారా రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి చట్టబద్ధంగా ఉంటుంది , దాని అధికారానికి సంబంధించిన ఏదైనా ప్రాంతం కల్లోలంగా లేదా ప్రమాదకరమైనదిగా గుర్తించబడింది. రాష్ట్ర, లేదా, అటువంటి ప్రాంత నివాసుల ప్రవర్తన నుండి , లేదా వారిలోని ఏదైనా విభాగం నుండి , పోలీసుల సంఖ్యను పెంచడం మంచిది.

(2) తదనంతరం, ఇన్‌స్పెక్టర్–జనరల్ ఆఫ్ పోలీస్ లేదా అతని తరపున రాష్ట్ర ప్రభుత్వంచే అధికారం పొందిన ఇతర అధికారి, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ

అనుమతితో, సాధారణ స్థిర కాంప్లిమెంట్‌తో పాటు ఏదైనా పోలీసు–దళాన్ని నియమించడం చట్టబద్ధమైనది. పైన పేర్కొన్న అటువంటి ప్రకటనలో పేర్కొన్న ప్రాంతాలలో త్రైమాసికం చేయాలి.

(3) ఈ సెక్షన్‌లోని సబ్–సెక్షన్ (5) నిబంధనలకు లోబడి, అటువంటి అదనపు పోలీసు–దళం యొక్క ఖర్చు ప్రకటనలో వివరించిన అటువంటి ప్రాంతంలోని నివాసులు భరించాలి.

(4) జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ , అతను అవసరమని భావించే విచారణ తర్వాత , పైన పేర్కొన్న విధంగా భరించాల్సిన బాధ్యత మరియు తదుపరి ఉప–విభాగం క్రింద మినహాయింపు పొందని నివాసుల మధ్య అటువంటి వ్యయాన్ని పంచాలి. అటువంటి నివాసుల ప్రాంతంలోని సంబంధిత మార్గాలపై మేజిస్ట్రేట్ తీర్పు ప్రకారం అటువంటి విభజన చేయబడుతుంది.

(5) అటువంటి ఖర్చులో ఏదైనా భాగాన్ని భరించే బాధ్యత నుండి ఏదైనా వ్యక్తులు లేదా తరగతి లేదా అటువంటి నివాసుల విభాగాన్ని మినహాయించడం ద్వారా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చట్టబద్ధమైనది."

సబ్–సెక్షన్ (6) సంబంధించింది కాదు కాబట్టి వదిలేయబడింది.

ఈ నిబంధనలను అమలుపరిచిన మరియు ఈ ప్రక్రియలో ఆక్షేపించబడిన నోటిఫికేషన్ ఈ నిబంధనలలో ఉంది:–

"ఇక్కడ జతచేయబడిన షెడ్యూల్‌లో చూపబడిన ప్రాంతం కల్లోలమైన మరియు ప్రమాదకరమైన స్థితిలో ఉన్నట్లు గుర్తించబడినందుకు రాజప్రముఖ్ సంతృప్తి చెందారు;

ఇప్పుడు, పోలీసు చట్టం (1861 యొక్క V) సెక్షన్ 15(1) కింద తనకు లభించిన అధికారాన్ని అమలు చేస్తూ రాజప్రముఖ్ పేర్కొన్న షెడ్యూల్‌లో 24 గ్రామాలును ఆటంకాలుగా ఈ నోటిఫికేషన్ తేదీ నుండి ఆరు నెలల కాలానికి ఆటంకాలుగా ప్రకటించడం జరిగింది.

పోలీసు చట్టం (1861 V యొక్క V)లోని సెక్షన్ 15లోని సబ్– సెక్షన్ 2 ప్రకారం , పేర్కొన్న ప్రాంతంలోని నివాసితుల ఖర్చుతో అదనంగా ఏదైనా పోలీసు బలగాన్ని నియమించుకోవడానికి ఇన్‌స్పెక్టర్–జనరల్ ఆఫ్ పోలీస్‌కు అధికారం ఇవ్వడం పట్ల రాజప్రముఖ్ సంతోషిస్తున్నారు.

ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 15 లోని సబ్–సెక్షన్ 5 ప్రకారం , అదనపు పోలీసు బలగాల పోస్టింగ్ కారణంగా ఖర్చులో కొంత భాగాన్ని భరించే బాధ్యత నుండి ఈ గ్రామాలలోని హరిజన మరియు ముస్లిం నివాసులను మినహాయించడం పట్ల రాజప్రముఖ్ మరింత సంతోషిస్తున్నారు."

ఆ తర్వాత 24 గ్రామాల పేర్లను అనుసరించారు.

ఈ 24 గ్రామాలలో ఒకటైన బరాగావ్ , ఠాకూర్ ప్రతాప్ సింగ్‌కు నివాసంగా ఉంది , అతను రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం రాజస్థాన్ ప్రధాన న్యాయస్థానంలో పోలీసు చట్టంలోని సెక్షన్ 15 యొక్క చట్టబద్ధతను , ప్రత్యేకంగా సబ్ సెక్షన్ 5 యొక్క చట్టబద్ధతను సవాలు చేస్తూ రిట్ లేదా డైరెక్షన్‌ను జారీ చేయాలని ఒక దరఖాస్తును దాఖలు చేశాడు. ఆ విభాగంలో , అలాగే నోటిఫికేషన్ మరియు అవసరమైన ఉపశమనాన్ని అభ్యర్థించమని ప్రార్థన. సాధారణంగా పోలీసు చట్టంలోని ఎస్. ౧౫ యొక్క చెల్లనిదానికి సంబంధించి కోరిన విస్తృత వివాదాలను హైకోర్టు తిప్పికొట్టింది, అలాగే అటువంటి నివాసుల యొక్క ఏదైనా వ్యక్తి లేదా తరగతులు లేదా విభాగాలను "మినహాయింపు" చేయమని ఆదేశించటానికి

రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ఇచ్చిన అధికారాలు అదనపు పోలీసు బలగాల ఖర్చును భరించండి. అయితే లెవీ నుండి "హరిజన మరియు ముస్లిం నివాసితులకు" మినహాయింపు ఇచ్చే నోటిఫికేషన్ యొక్క పేరా 4 ఆ రిట్లోని హామీని ఉల్లంఘించిందని నిపుణులైన న్యాయమూర్తులు అభిప్రాయపడ్డారు. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 15(1) కులం లేదా మతం మొదలైన వాటి ఆధారంగా వివక్షకు వ్యతిరేకంగా ఉంటుంది:

"మతం, జాతి, కులం, లింగం, జన్మస్థలం లేదా వాటిలో దేని ఆధారంగానైనా రాష్ట్రం ఏ పౌరుడిపైనా వివక్ష చూపదు." మరియు దానిని రాజ్యాంగ విరుద్ధమని కొట్టివేసింది.

ఈ ఉత్తర్వుతో బాధపడిన రాజస్థాన్ రాష్ట్రం హైకోర్టును ఆశ్రయించింది. ఆర్టికల్ 132(1) క్రింద సర్టిఫికేట్ కోసం ఈ కోర్టుకు అప్పీల్ దాఖలు చేయడానికి వీలు కల్పిస్తుంది మరియు ఇది ఆమోదించబడినందున, అప్పీల్ ఇప్పుడు మన ముందు ఉంది.

గ్రామాలలోని హరిజన్ & ముస్లిం నివాసుల మినహాయింపు , ప్రేరేపించబడిన నోటిఫికేషన్ లో , "'కులం' లేదా 'మతం' లేదా ఆర్టికల్ 15(1)లో పేర్కొన్న ఇతర పరిమానాల ఆధారంగా మాత్రమే ఆధారపడి లేదని చూపించడానికి రాష్ట్రం కోసం న్యాయవాది కఠినమైన ప్రయత్నం చేశారు కానీ ఆ కారణాలలో ఈ రెండు వర్గాలకు చెందిన వ్యక్తులు అదనపు పోలీసు బలగాలను నిలబెట్టాల్సిన ప్రవర్తనకు దోషులు కాదని రాష్ట్రం గుర్తించింది. ఇది ప్రధాన న్యాయస్థానంను ఉద్దేశించి చేసిన అదే వాదన మరియు దీనిని గమనించిన న్యాయమూర్తులు తిరస్కరించారు:

"ఇప్పుడు ఇది చాలా విచిత్రమైన వాదన , ఒక నిర్దిష్ట సంఘం లేదా కులానికి చెందిన వ్యక్తులు మాత్రమే చట్టాన్ని గౌరవించే పౌరులు, ఇతర సభ్యులు కమ్యూనిటీలు కాదు. ఏ సంఘం లేదా మతం యొక్క సభ్యులలో ఆ సంఘం లేదా మతం యొక్క సభ్యులలో చిత్తశుద్ధి గల అంశాలు ఉన్నట్లే అంతరాయం కలిగించే అంశాలు కూడా కనిపిస్తాయి."

ఇక్కడ న్యాయమూర్తులు వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయం సరైనదేనని మా అభిప్రాయం. సంఘాల్లోని సభ్యుల్లో ఎక్కువ మంది మినహాయింపు పొందినా లేదా వారందరూ చట్టాన్ని గౌరవించే వారైనా , ఈ 24 గ్రామాలలో శాంతియుత మరియు చట్టాన్ని గౌరవించే వ్యక్తులు లేరని రాష్ట్రం తరపున వాదించబడలేదు. శిక్షాస్మృతి విధించబడాలని నిర్దేశించబడిన ఇతర సంఘాలు ప్రధాన న్యాయస్థానంలో దాఖలు చేసిన పిటిషన్లోని పేరా 5(ఎఫ్)లో ప్రతివాది ఈ క్రింది విధంగా అంగీకరించారు:

"పై పేర్కొన్న నోటిఫికేషన్ భారత రాజ్యాంగం యొక్క తీవ్ర వైరుధ్యం , ఎందుకంటే ఇది ఒక గ్రామంలోని పౌరుల మధ్య మతం, జాతి లేదా కులాల ఆధారంగా వివక్ష చూపుతుంది, ఇది మహమ్మదీయ మతాన్ని ప్రకటించే వ్యక్తులకు మరియు ఇతరులకు మధ్య తేడాను చూపుతుంది. కులాల వారీగా ముస్లింలు మరియు హరిజనుల మధ్య మరియు మిగిలిన వారి మధ్య ఇది భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 15 లోని నిబంధనలకు విరుద్ధం.

దీనికి రాష్ట్రం ఇచ్చిన సమాధానం ఈ నిబంధనలలో ఉంది:

"ఈ గ్రామాలలోని హరిజన మరియు ముస్లిం నివాసులు వారి మతం , జాతి లేదా కులం కారణంగా కాకుండా , శాంతిని ప్రేమించే మరియు చట్టాన్ని గౌరవించే పౌరులుగా గుర్తించబడినందున అదనపు బలగాల ఖర్చులో కొంత భాగాన్ని భరించే బాధ్యత నుండి మినహాయించబడ్డారు. 24 గ్రామాల్లో అదనపు బలగాలను నియమించారు."

శాంతిని ప్రేమించే , చట్టాన్ని గౌరవించే ఇతర వర్గాలకు చెందిన వ్యక్తులు ఎవరూ లేరని ప్రధాన న్యాయస్థానంలో పిటిషన్ వేసిన దశలో కూడా రాష్ట్రానికి సంబంధించినది కాదనే విషయం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. అయితే , రాష్ట్రం ప్రకారం , ఈ ఇతర వర్గాలలో అత్యధికులు ఇతర వైపు మొగ్గు చూపారు. అలా అయితే , నోటిఫికేషన్ ఇతర వర్గాల చట్టాన్ని గౌరవించే సభ్యుల పట్ల మరియు ముస్లిం మరియు హరిజన వర్గాలకు అనుకూలంగా వివక్ష చూపిందని , (వారిలో ప్రతి ఒక్కరూ "శాంతి-ప్రేమికులు మరియు చట్టాన్ని గౌరవించేవారు" అని భావించి) "కులం" లేదా "మతం" ఆధారంగా మాత్రమే. ఇతర కారణాలు ఉంటే వాటిని నోటిఫికేషన్‌లో పేర్కొనాలి. నోటిఫికేషన్ ఆర్టికల్ 15(1) నిబంధనలకు నేరుగా విరుద్ధంగా ఉందని స్పష్టంగా ఉంది మరియు నోటిఫికేషన్‌లోని 4వ పేరా నిర్దిష్ట రాజ్యాంగ నిషేధాన్ని ఉల్లంఘించినట్లు ఖండించింది. మా అభిప్రాయం ప్రకారం, నోటిఫికేషన్‌లోని ఈ పేరాను కొట్టివేయడంలో ప్రధాన న్యాయస్థానం న్యాయమూర్తులు స్పష్టంగా సరైనవన్నారు.

అప్పీల్ విఫలమైంది మరియు తిరస్కరించబడింది. ప్రతివాది హాజరు కానందున ఖర్చులకు సంబంధించి ఎటువంటి ఆర్డర్ ఉండదు.

అప్పీల్ కొట్టివేయబడింది.